

БЕСЕДИ

на

ВЕТЕРИНАРЕН ЛЕКАР

МЕСЕЧНО СПИСАНИЕ

по здравословието на домашните животни, птици и техните
продукти, развъждането, гледането, преработването
и търговията им.

ОБЩЕСТВЕН и СЪСЛОВЕН ЖИВОТ.

ГОДИШЕН АБОНАМЕНТ
25 ЛЕВА ПРЕДПЛАТЕНИ.

ИЗЛИЗА ВСЕКИ МЕСЕЦ,
освен Август и Септември.

Редактор: Д-Р ИВ. ЖЕКОВ

Пограничен Ветеринарен Лекар

ЮНИЙ и ЮЛИЙ.

ГОДИНА I.

1923

КНИЖ. IV и V.

СЪДЪРЖА:

1. Погранич. ветер. служба.
2. Дурин.
3. Кучето.
4. Контрола върху съестните продукти.
5. Мулето.
6. Риболов. продукти в храненето и надзора върху техната търговия.
7. Историята на карантинните ветеринар. обори в Варна.
8. По мирния договор.
9. Прегледа на мжките разплодници.
10. Върховния Ветер. Съвет.
11. Варн. Окол Ветер. Лекар.
12. Назначен Управител-лекар.
13. Разни.

Печатница Д. Тодоров — Варна.

Д-р ИВ. ЖЕКОВ.

Пограничната Санитарно-Ветеринарна Служба и Полиция.

В II и III брой на списанието писахме накратко за важността на пограничната санитарно-ветеринарна служба и полиция, на която действующите закони възлагат особена роля предимно за страната ни и обещахме, че в този брой на списанието ни тя ще бъде предмет на една специална статия по нейната сегашна и бъдеща организация. Сега това накратко ще сторим и то за сегашната ѝ организация, като ще се позоваваме на известни членове на действащите санитарно-ветеринарни закони, за да не бъдем голословни, с което между другото ще направим и една малка ревизия на постановленията на известни членове на казаните закони.

Закона за внасяне на едър и дребен добитък и суровите му произведения, който, именно, е специално за пограничната санитарно-ветеринарна служба и полиция, който е съставен отдавна, а именно, през 1891 г., когато ветеринарните лекари се броеха, така да се каже, на пръсти, възлага тая служба изключително на ветеринарните лекари, защото безсжмнено санкционира, че за тая служба се изискват познанията и опитността на ветеринарен лекар и затова в чл. 8 гласи: „Длъжността на пограничните ветеринарни лекари може да се изпълнява и от окръжните или други ветеринарни лекари“.

А чл. 37 от закона за санитарно-ветеринарната служба и полиция, който е нов, е по-категоричен, а, именно, в *глава VI погранични ветеринарни лекари*, изисква, щото пограничните ветеринарни лекари да сж прослужили най-малко 5 години на държавна или общинска служба, — един ценз необходим за пограничните ветеринарни лекари.

Но, обаче, когато първия закон за внасяне и изнасяне едър и дребен добитък и суровите му произведения възлага тая служба изключително на ветеринарните лекари, а втория закон за санитарно-ветеринарната служба и полиция, който е нов, определя и техния ценз, то последния изрично притова прецизира в кои, именно, митници и митнически пунктове се назначава пограничен ветеринарен лекар, а в кои — погранични ветеринарни фелдшери. Така в чл. 36 е казано: „При всека митница, дето има голем внос или износ на добитъка и суровите му произведения, се назначава един пограничен ветеринарен лекар“, а в чл. 55, както следва: „При известни митници и митнически пунктове по усмотрението на Министерството, вместо погранични лекари, назначават се ветеринарни фелдшери, измежду по-опитните“ и „забележка: на пограничните ветеринарни фелдшери министерството може да възложи и завеждането на един определен участък около седалищния им пункт“.

Сега, за да бъдем по въпроса изчерпателен и да разберем смисъла на това *усмотрение* на М-вото, в което, именно, се крие загадката на сегашната организация на тая служба, а разгадката на бъдещата ѝ организация, ще скрътим статията си и ще я продължим в идущия брой на списанието, когато, именно, ще посочим противоречията в постановленията на известни членове на казаните закони, които сж в противоречие и с времето, което е вишия закон, а, следователно, ще докажем каква трябва да бъде бъдещата организация на тая служба, която да отговаря на нуждите на една съвременна държава.

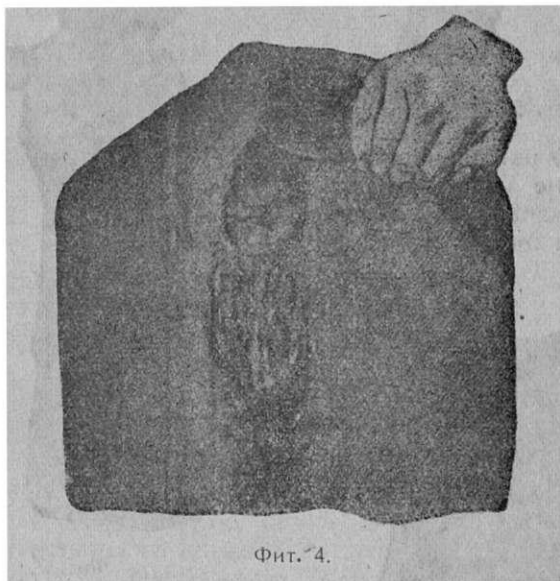
ДУРИН.

(Сифилис у конете).

Това изриване напомня копривната треска и се проявява с надебеление по кожата на големина от 5 стотинкова монета до човешка длан и то по buttocks, хълбучите, гърдите, шията, корема. Тези надебеления на кожата, вследствие пропояването ѝ с плазма от разширението кръвоносните съдове, понякога са кръгли или в формана полу-месеца с надигнати ржбове и хлътнала основа на големина, колкото

5-левова монета. Най-често те се забелязват по buttocks, хълбучите и поясницата, бързо се появяват и бързо изчезват (фиг. 5).

Почти едновременно с изриването по кожата се явяват признаци от заболяване на нервната система, изразени в раздразнителност по цялата кожа или в областта на някои нерви. Едно слабо допиране до кожата с ржка, с чесалото или с друг пред-

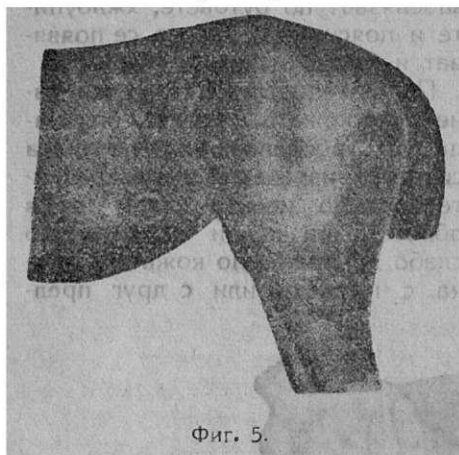
Фиг. 4.

мет предизвиква бранене. Тази раздразнителност полека се замества с намаление на чувствителността и с полу-парализия в областта на известни нерви. Задницата при движението се клатушка, задните крака се повличат, явява се преклякане, сплъване, хромота в единия или двата крака. Поясницата при натискане е много чувствителна. В областта на различните нерви се явява парализия, изразяваща се с увисване на горния клепач, разширение на

зеницата, овисване на горната и долната устна и ухото от едната страна, (фиг. 6 и 7), присипване на гласа при цвиленето, свистение в движение, па даже и в покой. Паралелно с това животните слабеят (фиг. 8), макар апетита да е запазен и то толкова изнемошават, че не могат да се държат на краката си и падат, без да могат сами да се повдигнат. Бремените кобили поиятат към втория — третия месец от бременността.

При жребците се явява между другото и полова слабост (импотентност), (температурата периодически се повишава с 0.5 до 1 гр.).

В някои случаи у болните се

Фиг. 5.

явява кашлица, изтечения от ноздрите, с отичане на подчелюстните жлези, възпаление на слезестата ципа на очите, помжтне-

Фиг. 6.

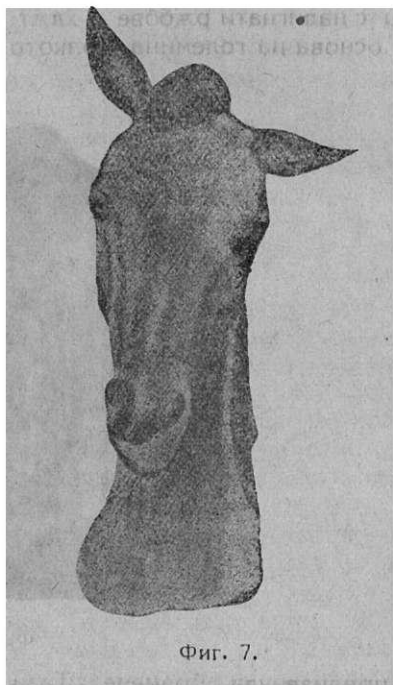
ние на роговицата и възпаление на гледеща.

Хода на болестта е в повечето случаи бавен. Смъртта настъпва едва след няколко месеца, до две и повече години. Кобилите

издържат по-дълго на болестта.

От „дурина“ страдат също и магаретата. Те показват почти същите признаци. Магарешките жребци заразени от „дурина“, предават болестта и на покритите от тях кобили и магараци.

Умрелите от „дурина“ коне са силно измършавели. Вжн от описаните вжншни изменения, характерни изменения на вжтрешните органи, освен слабо отичане на далакжт и лимфатическите

Фиг. 7.

жлези, не се забелязва. В някои случаи се намира омекване на задната част на гръбначния мозък. За измененията на нервните споменахме по-горе.

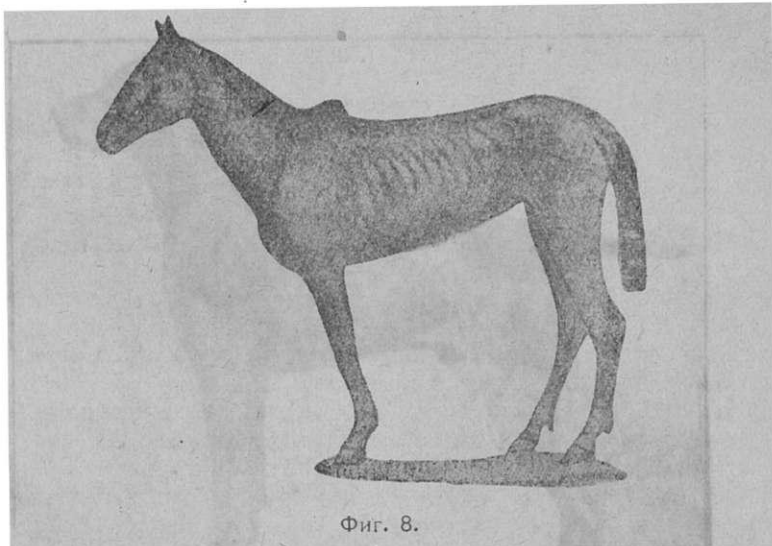
Видяхме, че „дурина“ се предава от животно на животно чрез половият акт. Ето защо в страни, дето пускането на жребците става от ржка, а не в табуни, борбата с болестта е сравнително лесна. Вниманието ни трябва да е насочено в издирването на болните жребци и кобили. И едните

и другите трябва да се изключат от разплод: жребците като се кастрират, а кобилите като се отбележат с буквата „Д“ с нагоряно желязо на видно място по тялото, според нашия закон за Ветеринарната служба и полиция — на десния бут.

В Америка болните от „дурина“ кобили се убиват.

У нас изглежда, че болестта е в началото на своето развитие,

та за нейното потушване трябва да се вземат най-строги и енергични мерки. Налага се на всички, които милеят за нашето коневъдство, да дадат съдействието си в борбата с болестта. Укриването на болните жребци и кобили влече най-гибелни последствия. Забелязването и на най-малките от описаните признаци у кобилите и жребците, от стопанина им, заведующия съвокупителна станция,

Фиг. 8.

фелдшерът или който и да е друг, трябва да даде повод за най-бързо съобщение на надлежния ветеринарен лекар, който ще се произнесе за естеството на заболяването. До това време както кобилата, тъй и жребеца не трябва да се допускат на случка.

За да се избегне разпространението на болестта чрез местните неодобрени жребци трябва да се кастрират всички местни неодобрени жребци.

При покупка на кобили и жребци за разплод се налага голямо внимание; лекарският преглед в такъв случай никога не трябва да се пропуска.

За лекуването на „дурина“ са препоръчани редица лекарства, но нито с едно от тях досега не е могло да се постигне крайно излекуване. Напоследък е намерен един медикамент, наречен „Байер 205“. Този препарат, инжектиран в кръвта на болните животни, дава добри лечебни резултати, но цената му е много висока. За едно лечение са нуждни поне 10 грама, а те при сегашните цени струват около 1000 лева.

Ето защо главното ни внимание остава да бъде насочено към прилагането на казаните по-горе ветеринарно-полицейски мерки.

КУЧЕТО*)

1. Кучета за пов.

Кучета нападатели или преследвачи или гончета.

Гончета. Под това име се разбират кучета, предназначени да подуват следите на другите животни, а, именно, мечката, вълка, дивата свиня, сярната, лисицата,

заяка, питомните зайци и др., които да нападат и да ги преследват. Между такива, като диво куче, се сочи Dingo-то, което живее в диво състояние в Австралия и живее като хищно куче. А между домашните е кучето S. Uberto Boodhound или кръвожадното куче на англичаните. Има много го-

Фиг. 3. — Германски Понтер.

лема и валчеста глава, дълбоки гънки на кожата по челото и по лицето, ушите закрепени долу и крайно дълги, тънки, меки и нежни. Долните клепки отпуснати, падающи и показват червената ципа на окото.

Окото е вдлъбнато, бърни дебели и отвиснали, шията снабдена с планинска веришка. Има ръст около 65.75 с. м. По-ценната козина е тъмно-кастениявата. Опащата си държи леко изкривена. Кучето S. Uberto е от най-древно

потекло и употребление. Изглежда, че римляните си служили с него за издирване и преследване на престъпниците. А поради своето телосложение и сила то още в

*) С това заглавие и в бъдеще имаме цел да запознаем читателите си, изобщо, с кучето и с всичките негови породи, с което желаем да бъдем най-вече полезни на ловците, като особено, ще ги запознаем с болестите и лекуването им. Така че всички последующи статии ще се пишат с оглед на една завършена брошура или книжка, която да бъде полезна за нашите ловци.

средните векове е било употребено във войните, както и за преследване на браконьерите и крадците. Испанците пък си служили с него за турсене, дирене и изстребление на робите.

Привсичко че по естество е кривожадно, то е било и е слепо подчинено на заповедите на господаря си, на когото се показва и държи предано и любовоугодно. Може да се каже, че неговото развъждане и възпитание, като правило, бе в манастиря S. Uberto, Белгия, който допринесе най-вече за запаз-

ването на тая раса Има и подраси на S. Uberto с черна и бела козина. И Simier'a или хищното куче за преследване, което служи специално за лов на вълци, мечки, диви свини, с най-тънко обоняние, изглежда, че произлиза от S. Uberto.

При всичко, че английското куче за елени Saghound, което е с голямо телосложение около 65—70 с. м., да е почти изчезнало в заводите за неговото развъждане, обаче, кучето за лесици Foxhound на широко още се развъжда и отглежда.

Следва.

Д-р А. Стоянов.

Контрола върху сжестните продукти.

Известно е, че много заразителни и паразитни болести и разни отравяния се причиняват от консумиране на заразено месо, млеко и от развалени храни (риба, салами, шумки, наденици и др. консерви). И за това контрола върху сжестните продукти е много полезен за човешкото здраве и, следователно, твърде необходим. В културните европейски страни чрез ред законоположения е учреден строг и ефикасен контрол върху сжестните продукти, който е поверен на хора специалисти ветеринарни лекари. Градската ветеринарна служба там е поставена на своята висота и консуматорите сж гарантирани и сигурни в здравословността и доброкачествеността на продаваните им сжестни продукти.

Нещо повече, благодарение на добре уредените прадско и околско ветеринарните служби в тези държави, случаите на болестта „бес“ у хората и животните сж отдавна неизвестни (Дания, Швеция, Норвегия, Англия,

Швейцария) или доведени до минимум (Франция, Германия, Италия и пр.). А у нас при все, че закона за ветеринарната служба предписва избиването на безстопанските кучета — носители и разпространители на болестта „бес“ — това не се върши или се върши недостатъчно. Ние напр. в гр. Шумен имахме печалния факт — три човешки жертви от болестта „бес“... Отдавна требваше и у нас, както в Запад, да се заставят стопаните на кучетата да плащат данък и да ги водят с намордници и синджир. От тази мерка ще има един доход и общината, а от друга страна значително ще се намалят и безстопанските кучета. Тази мерка, комбинирана с първата (избиване на безстопанските кучета), е дала в Запад много добри резултати в борбата с болестта „бес“ по домашните животни и хората, сж щити резултати ще бждат получени и у нас.

Контрола върху млекото — този важен и необходим артикул за

слаби и болни хора и за малки деца, — а в Шумен, както и в другите наши провинциални градове, не е на своята висота; нежде даже и за контрол на млекото и дума не може да става. Днес, когато заболяванията на гражданите (особено на децата) сж тжй чести и млечната храна се явява повече от необходима, належаще е щото млекото да бжде доброкачествено и от здрав добитжк, който всеки 6 месеци е бил туберкулизиран и не реагирал на туберкулина. Ние с положителност знаем, че голема част от заразяванията с „туберкулоза“ — този немилостив и страшен бич за човешкия род — се дължи на консумирането на заразено с бацила на Коха месо и млеко, а особено на втория продукт, който, поради по-ефтината си цена от месото, се консумира повече. Ето защо чл. чл. 40, 41, 43 и 45 от закона за надзора върху сжестните продукти от животински произход от 1922 г. уреждат специално въпроса за контрола върху млекото. До колкото сведенията ни се простират, в провинциалните градове контрола върху млекото е недостатъчен, защото всички млечен (доен) добитжк не се туберкулизира редовно, защото не се следи кой дои кравите, дали е здрав дояча или не, какво млеко се продава, при все че цената му днес е твърде висока (10 лв. литъра). Не сж редки случаите, когато някои от алчните за пари млекари продават за млеко всичко друго, но не и млеко!...

Ние считаме, че в по-големите градове сж необходими най-малко двама градски ветеринарни лекари, от които единия да забеща скотобойната, а другия — контрола върху дойния добитжк, върху млекото и другите сжестни продукти, като прави чести и внезап-

ни ревизии на млекарници, колбасници, рибарници, бакалници и и пр. като и всичко, намерено вредно за човешкото здраве, конфискува и сжставя акт за наказане и глоба на виновния.

А освен туберкулозата колко още други паразителни болести ни се представат чрез контакт с животните или чрез консумацията на продуктите или месо, млеко и пр. Не сж редки случаите у нас на заразяване и смърт на хора, заразени с „сап“, с „вжглен“, с „шап“, с „панделка“ и пр*). Ето защо ние сме длжжни да бждем възискателни и внимателни, кагато купуваме нещо за храна от пазаря и да изискваме да се уверим, че храната (месото и пр.) е прегледана от градската ветеринарна власт и носи печата на тази власт.

Когато колим свини за частно употребление, сжщо тжй е необходимо да се прегледа месото и изследва с трихиноскоп, за да бждем гарантирани за болестите „трихина“ (*trichina spiralis*) и „панделка“ (*taenia solium*). Не сж редки случаите от втората болест, имайки пред вид как и с какво се хранят нашите свини (особено в селата. А случаи на „трихина“ в свините вече и у нас се за жалост констатират, при все че порано се предполагаше, че тази болест по нашите свини не се среща. Прегледа се явява още повече наложителен и необходим, като се има пред вид, че „панделката“ у човека е болест много мъчно излечима, а „трихинозата“ е болест често пжти смъртоносна и още неизлечима, при все че сж

* Тези болести, които се предават от животните на човека, сж подробно описани в книгата ми „Зоонози“, одобрена от Министерството на Земледелието, на Бжтр. Работи и Народ. Здраве и Нар. Просвещение и на Войната. Книгата е от 8 печатни коли, с 25 фигури в текста, цена 25 лева, издадена през 1922 год.

били предлагани и опитвани различни медикаменти за лекуването ѝ.

Ето защо ние считаме, че ветеринарната медицина има свое високо значение: тя, покрай лекуването на домашните животни и предпазването им от инфекциозни и заразителни болести, (които животни сж първа необходимост за нашето земеделско население), чрез своя строг и ефикасен контрол върху всичките сжестни продукти (млеко, месо, пастърма и пр.), се явява в услуга на хигиената и служи да предпази човека от много страшни и опасни болести.

Време е вече и у нас градската ветеринарна служба да бжде поставена на подобающата ѝ се висота. Време е длжжността „Инспектор по общинската ветеринарна служба“ да бжде заета от достоен ветеринарен лекар, който да уреди и дирегира правилния ход на градската и селската ветеринарна служба, което ще бжде от голема полза за народното здраве. Нам е необяснимо, защо тази длжжност от неколко години стои незаета и като че е забравена... Но, „по-добре кжсно отколкото никога“.

МУЛЕТО.

Ето едно домашно животно, което в нас има много добри условия за развжждане и отглеждане. Но привсе това, обаче, в това отношение, нито джржавата, окржзите и общините, нито частната инициатива, а най-вече ветеринарното сжсловие, не направи нищо. А джржавата в лицето на военното министерство можеше много нещо да направи, ако сжзнаеше на времето още нуждата и навременността за развжждането му вжв войската, както верваме, тя да е разбрала това вече от войните.

И, действително, войните дойдоха да докажат, че мулето е незаменимо животно вжв всеко отношение в планинските местности. А Бжлгария днешна и утрешна е набраздена с планини.

Мулето е известно сжс своята голема сила и изджржливост, а следователно, много е полезно. И при това пословична е неговата упоритост, самоуверенност в ходението по най-стржмни, неравни и мжчнопроходими местности, а най-вече сжс своята скром-

ност в храна и други нужди. Но, обаче, често тия ценни качества ги наделява и придружава с упоритост твжрдоглавието му. И всички тия добри и лоши качества, взети по отделно, обаче, в техната типична форма, не се проявяват, нито в магарето и магарецата, нито в коня и кобилата, от които то се получава чрез кржстосване.

Мулето е продукт, мелес чрез кржстосване, който се получава от сжвжкуплението на магарето с кобилата или на коня с магарецата. В първия случай по своя вжншен вид мулето отблизо има приликата на кобилата, отколкото на магарето, а вжв втория случай — по-вече на магарецата, И по тия вжншни отличия може да се познае по баща и по майка от що произхожда.

И поради това мулето има много нисжк ржст и такжв, който достига 1.66—1.70 м. Така сжщо и цвета на косжма е различен, но по-вечето е тжмен цвят.

Развжждането на мулето, вжобще, може да се каже, е разпространено вжв всички страни на

света, гдето има магарета и кобили.

Прочути сж сирийските мулета, произходящи от сирийски магарета и арабски кобили, известни сжс своята вжншна красота.

Много е разпространено аби-синското муле, което е едро и скромно.

Но големото развите на индустрията с мулетата е в Франция, привсичко, че по число на мулетата си да я надиинава Испания и Португалия.

В франция има четири главни центра за развжждане на мулета: Poitou, планините на Centre, Delfinate и Pirinei-te. В Poitou се намират най-силните, прочутите и едрите мулета в света, които достигат една височина 1.70 м., които, ако и да имат голем обем, изглеждат красиви.

А типа, който се развжжда в Delfinate е по малко обемист и тежжк, но този в Centre и в Pirinei е по лек и по-бжрз.

Мулето в Испания тоже има голем обем и красота и се употребява освен за товар и за езда.

И в Америка се развжжла много мулето и по-вече от другите животни то се употребява в мините.

Според De Marchi в Италия има много типове: пиомонтески, савойски, ломбардски, венециански, лигурийски, марниджански, тоскански, сицилиянски, лацински и др., които, обаче, ако да се казват типове, се отличават само по името на местността, гдето се развжждат. Между тия много забележително и ценно е сицилиянското муле, което е живо, смело, красиво и високо 1.48 м. Много е пжргаво и бжрзо и се подава, както на тежжк и лек товар, така и на езда.

Понеже мулето е подходяще за планинските местности, както е Бжлгария в големата си част, било за превоз на кжси разстояния на материали в индустриите, било за известни служби вжв войската — планинската артилерия, то неговото развжждане и отглеждане сравнително почти се вжзнаграждава и трябва да се вземе под сериозно внимание.

Проф. ФЕЛИЧЕ СУПИНО.

Риболовните продукти в храненето и надзора вжрху техната тжрговия.

Всички се оплакват, че Италия, която така сжщо е богата, било с морета, било с реки, много малко консумира рибата. Много сж причините за това, но не е последна и тая, че много често тия продукти се намират в пазарите в условия, които непредразполагат човека да ги купува. Сега безсжмнено е, че в това отношение трябва много да се работи, за да се отстранят незгодите и пречки-те, известни на всички и помоща

на ветеринарния лекар в това отношение би могла несжмнено да даде своя ценен принос.

Хигиеническите условия на пазарните места, начина по който риболовните продукти сж консервирани и спазени, техната преснота, измамите в продажбата им и др., — всичко това трябва да интересува ветеринарния лекар.

Истина е, че надзора вжрху риболовните продукти не е така лесен, защото, за да се извжрши

той добре, трябва естествено да се въоражава с познания по разните видове сжестни продукти, които сжставляват предмет на продажба, но които, обаче, познания лесно се получават и научават. Предмета е от голем интерес и заслужава сжответно разглеждане, но защото тук не е случая, ще се ограничи на някои бележки, които ще бждат полезни на ветеринарния лекар и на всеки, крйто, въобще, се занимава с надзора върху търговията на риболовните продукти, като вземам предвид само ония видове, които се срещат по-често в нашите пазари и които сжставляват предмет на поширока консумация.

Разбира се, че всички продукти, които служат за храна на човека, трябва да бждат винаги пресни и в добро сжстояние, но това обстоятелство изисква и налага грижата, щото риболовните продукти да бждат, така да кажа, при една специална обстановка, защото обикновено те се развалят много лесно и могат да причинят разстройство по-вече или по-малко тежки в този, който ги приема.

Между ядните мекотели, една известна стойност имат *bivalvi*-те а между последните по-забележителната е мидата и стридата, която се развъжда и отглежда в Италия. Както е известно, месото на мидата е здравословно и хранително и сждържа средно на всеки 100 части: вода 87,3, азотисти вещества 5,95, тлжстини 1,15, неазотисти вещества извлечими 3,57, пепел 2,03. Твърди се, че по нашите пазари се продават около 20 милиона миди и стриди годишно, количество, наистина, смешно в сравнение на онова на другите страни и което в нас трябва да бжде много увеличено.

За по-широката консумация на тия продукти се противопоставят

разни причини и между тия на първо място е техната висока цена и после страха, че те лесно причиняват разстройства и носят заразителни болести.

И, действително, без, обаче, да искаме да преувеличаваме, мидите, които обикновено се ядат сурови, могат да разнасят болезнотворни зародиши, между които бацила на холерата, тифоза, паратифоза и други.

Наистина би било много полезно за развъждането на мидите да се избират места, подходящи от здравословна гледна точка, но всеки разбира, че това практически, ако не е невъзможно, доста е мъчно. Но ние знаем, че по-големата опасност е в начина, който употребяват препродавачите, като *изстудяват* тия животни с морска или сладка вода, взета от гдето и да е, но често замърсена.

В всеки случай доказано е, че бацилите биват убити или отстранени от мидите в едно по-вече или по-малко трайно време според случаите и че то варира от един минимум 24 часа до един максимум 9 дни, ако те бждат поставени в чиста морска вода или за по-сигурно в искусствена морска вода, която се подновява. И затова, именно, се изследваха разни средства за пречистване на тия мекотели, а тия средства се сжстоят в подлагането на тия животни, преди да ги извадят в пазаря, на едно *течение на филтрирана морска вода* за една седмица, след което може да сме уверени за техната безвредност от здравословна гледна точка.

Басеите за промиването им могат да се построят в разни видове, но сжществено се сжстоят от сждове и филтри, посипани с сждракъл и песък, през които минава водата, която после излиза, като наводни и измие мидите.

Такива уреди и приспособления

или по-прости и то в намалени размери могат да ги джржат в някои дюгени и продавачите на дребно.

По този начин ще отстраним всеко неудобство, което дава възможност за инфекция, като при това тия мекотели нема да изгубят нищо от своя вкус, тегло и пр.

Затова, като се забрани сжвсем скришното продаване на мидите, трябва да се забрани сжщо мидите и, изобщо, мекотелите, които се ядат само сурови, да бждат по ставени по пазарите или гдето и да бжде за продажба, ако не бждат поставени на промиване в басеите специално, както е казано по горе.

Естествено е, че нема да имаме тия опасности, когато тия мекотели се ядат сварени.

Но употреблението на мидите за храна може некой път да даде други неудобства. Така течността, сока, който се намира в черупката на мидата, когато тя е джржана вжн от водата известно време, сжджржа токсини и Baylac още в 1907 година показва, че в тия условия мидите могат да причинят, който ги яде, повече или по-малко тежки разстройства. Но даже и в този случай, ако мидите се поставят в чиста морска вода, която да е текуща, то те си губят токсичността (отровността). *Mittillo*-то, или *muscolo*-то или *cozza*-та е тоже едно животно за храна, което често го ядат сурово, за което представлява сжщите неудобства, казани по-горе за мидите. И то, когато е стояло вжв вода застояла или бедна с кислород, дава *militossina*, която може да причини даже смърт, който го яде, но и в този случай, то, ако бжде поставено в чиста морска вода, текуща, губи своята токсичност.

Много мекотели *bivalvi* сж храна за човека и се намират често

по пазаря. Доста е да напомним *suogi*-те, *sarpe*-те, морските фурми, *taline*-те и др.

И привсе това добре е да се забележи, че месото на *bivalvi*-те се разваля много лесно, като дава по-вече или по-малко, тежки отравяния, поради което необходимо е да се ядат тия животни пресни. Даже бездруго е необходимо да се отделят тия, които сж вече умрели. Познава се лесно кога един *bivalve* е умрел, по факта, че черупката е отворена. Когато то е живо, черупката силно е затворена и то затова, че сжс смъртта на животното свивателните мускули, които затварят клапите, не действуват. Понекога еластичната сухожилеста връзка, която служи за отваряне на черупките, действува даже известно време след смърта.

Между мекотелите заслужават така сжщо да се припомнят специално и то поради употреблението им като храна, главногите, а между тия ще напомним *октапода*, *seppia*-та, *calamais*, това последното, ако малко, е много ценно, но които, изобщо, сжставляват една храна, която много се тжрси и ако за известни стомаси да е малко тежка, не може, наистина, да бжде пренебрегната като храна.

И тези трябва да се употребяват сжвсем пресни.

Други животни, които служат за храна са раковидните, а между най-забележителните ще припомним *aragoste*-те, морските и речни раци, *scampi*-те, *grancevole*-те и др., които доста много се ядат. По-малко забележителни са *granchi*-те, които сж особено ценни когато завжршват смената на черупките си и че, защото стават, именно, мекки, се казват в венецианско и другаде *mollucche*. Морските и речните раци последните, обаче, малко сж известни, при всичко, че те

составяват една отлична храна. И месото на crustacei-те се яде пресно, а пжк aragoste-те често даже се намират живи в пазаря. Некои малко толерират тия мяса, които причиняват растройства в червата, зачервяване на кожата

и други явления, — всички, обаче, с незначителна важност.

Но между водните животни, които имат голема важност, взети от гледна точка на хранителност и питателност, сж естествено рибите. Следва.

Историята на карантинните ветеринарни обори в Варна^{*)}.

Преди Балканската война, когато се строеха некои други здания в пристанищния район, тогавашния начал. на пристанищното управление инж. Бошков, а сега начал. на Главната Дирекция на железниците и пристанищата, който тогава няколко пжти взема мнението ми за навремеността и необходимостта на ветеринарни обори в пристанището за карантиниране на добитъка, — взе присърдце тая похвална идея и можа да се прокара с закон в народното събрание един специален кредит за построяване на ветеринарните обори в пристанището.

Този кредит се използва в време за целта и се построиха вжпросните обори. През Европейската война, обаче, тия обори обжрнали на конюшна за некая германска войскова част. А след заминаването ѝ, оборите сж заемат и то без знанието и разрешението на пограничния ветеринарен лекар и на М-то от пристанищното управление, гдето то складира разни машинни части и строителен материал, които при добра воля и съобразителност, пристанищното управление можеше и требваше да ги постави в своя склад, като поскжсти малко материалите в магазина си.

Когато аз заех длжността пограничен ветеринарен лекар, а

именно, в май 1921 год., заварих това положение и с рапорт донесох за това в М-то, за да нареди гдето треба за отпраздаването на оборите и предаването им на погран. ветер. лекар в изправност за целта, за която сж направени. След няколко месеца ми се сжбщи писмото на Главната Дирекция на железниците и пристанищата, че по сведенията, които тя е имала, тия обори не били така необходими за пограничния ветеринарен лекар, защото вноса и износа на добитъка почти спрел. В отговор на това с рапорт донесох в М-то, че Главната Дирекция на железниците и пристанищата не е компетентна да знае и преценява до колко вноса и износа на добитъка позволява лишаването на пограничната санитарно-ветеринарна служба и полиция от тия обори и настоятелно молих по-скоро да се дадат на разположението ми и то в изправност. На този ми втори рапорт след месеци се изпрати втори отговор на сжщата Дирекция, че, поради немане място, гдето да се поставят тия материали, невжможно е било за сега да се отпразднат оборите, но се даваше една надежда и обещание, че щело да се отпразни некое помещение при флота и тогава щело да се дадат оборите. Но нито се отпразни, нито се застрои подобно помещение при флота. Това беше

^{*)} Статията бе напечатана, когато стана промената в Министерствата.

един вид *modus vivendis* за Главната Дирекция. Разбира се, че това като *modus vivendis* неможеше да бжде за дълго, а колко по-вече за винаги, а още по-вече, нуждата от тях всеки ден се чувствуваше все по-вече и по-вече, че защото постоянно коне по контрабанден ред, а крази и волове редовно минаваха романо-българската граница, които требваше да се подлагат на карантини мерки и не вече по ханищата из града, както е било и за сжжеление е още, а в специално за целта място, каквото е това в ветеринарните обори в пристанището. А най-вече, че някои стопани на краварници и ханища, последните, навярно, подбудени от заинтересовани лица, протестираха за това, че погран. ветер. власт, имайки свои ветеринарни обори, се налага в ханищата из града. Това основателно незадоволство на гражданите, разбира се, неможеше да не взема под внимание и като се опасявах от некая зараза, епизоотия, каквато, действително, се появи в едни крави дошли от Романия (*afta épisotica* — шап), която болест е била в инкубационния си период в момента на прегледа на кравите в границата, която колегата Д-р Тюлев случайно я констатира в околната лечебница, — аз с трети рапорт обзрех вниманието, гдето трябва за последствията от появяването на

некая епизоотия. Но, обаче, наместо да се удовлетвори законното ми исканне, получих отговора на същата Дирекция, през месец Ноември м. г., че най-късно на пролет ще бждат предадени оборите в исправност, за която цел е наредила до Н-ка на пристанищното управление. Като чаках и видях, че нищо не се предприе, нито в есента и зимата, нито в началото на пролета, както и до днес, а, напротив, настаниха коне и служаци да живеят в тия обори и това за лишен път доказваше, че Главната Дирекция нежелает да предаде оборите, то изпратих четвъртия рапорт, на който и до днес неполучих никакъв отговор. И като вервам, че по този въпрос ще трябва да чакаме още месеци, а, може-би, година до като Главната Дирекция на железниците и пристанищата сжзнае или бжде заставена да сжзнае непростимата грешка що върши като отказва да изпълнява законите в тая страна и, за да се тури край на този анахронизм, правя въпроса достояние на печата и привиквам, най-вече, като го правя съсловен въпрос, вниманието на настоятелството на сжюза на ветеринарните лекари, което в името на съсловието и добре разбраните интереси на ветеринарното дело в страната, да се застъпи за възтържествуването на потъпканото ни право.

ХРОНИКА

По мирния договор през 1923 год.
България е предала на Югославия:

	глави
Агнета . . .	12,007
Коня . . .	5,000
Крави . . .	6,000
Биволи . . .	5,000
Волове . . .	4,400
Всичко: . . .	32,407

Прегледа на мъжките разплодници в всички окръзи в страната е привършен. В целата страна е констатирана голема липса на разплодници, а най-вече липса на говежди разплодници — бикове.

Поради тая липса, населението годишно понася милиони загуби от приплоди и млеко, — обстоя-

телство, което говори, че отговорните фактори в страната в това отношение трябва да се пробудят и да се сепнат.

Върховния Ветеринарен Съвет е поискал от Министерския Съвет кредит от 20 милиона лева за доставка на пособия, библиотека и лаборатория за Ветеринарния факултет. До като се не уреди факултета, записване на студенти не ще станат. Царвули нема, гайда иска !...

Ние в това отношение мисляме, че ветеринарните лекари в страната нема да последват примера на медиците и агрономите, защото вервахме, че не сж заразени от манията да стават професори и светила по ветеринарната наука, а ще се задоволят в скромното си поприще да лекуват и да предпазят добитъка, а население то от недоброкачествен продукт от живогински произход.

Не е ли по-разумно тая сума и оная, която държавата харчи толкова години около ветеринарното фелдшерско училище тя да ги предвиди за издръжката на десетки студенти по ветеринарната медицина в странство, та по този начин в едно *скоро време* страната ни да се комплектира с ветеринарни лекари, които да задоволят нуждите на населението, както по-добава за една съвременна държава.

А, да, разбира се, верно е, че така се отнема ищаха на неколките светила да греят и блещат по катедрите на българския ветеринарен факултет, но нека се успокоят, че те не малко могат да

светят по дамовете и бунищата на своите пациенти, гдето, именно, ги чака слава, чест и победа,

Дано бждем разбрани.

Варненския Окол. Ветерин. Лекар Д-р Тюлев скоро ще предприеме в околията си туберкулинизацията на дойния добитък (крави и биволици), за да се приложи и изпжлни ефикасен контрол над този добитък и млекото. Но колко повече той е необходим и належащ в гр Варна, както и по отношение сжестните продукти от животински произход, когато всичко това се възлага само на един градски ветеринарен лекар. В бюджета е предвидено място още за един ветеринарен лекар, но по едни и др. причини стои вакантно, незаето, привсичко, че е обжрнато вниманието на кмета за това и неколко пжти е поканен или по-добре замолен младия колега Д-р Чалжков да заеме това място, който по този начин ще заработи за успеха на ветеринарното дело в родния си град Варна.

Дано бждем чути. По-добре е кжсно, отколкото никога.

Назначен е Управител-лекар на Варнен. Окр. Ветер. Лечебница колегата Илия Иванов, на местото на колегата Д-р Ст. Тюлев, Варненския Окол. Ветер. лекар, който ред години завеждаше тая лечебница и който е уволнен. По-здравляваме и благопожелаваме успех на новия управител на лечебницата, а съграждаме колегата Тюлев, че му се отдава случай и възможност да се предаде и прояви всецело в околийската ветеринарна служба.

Към нашите абонати.

Редакцията е принудена да замоли повторно абонатите си с получаването на тая книжка да побързат да изпратят абонамента, за да улеснят редовното излизане на списанието. За тая цел всеки абонат ще получи своевременно редовна квитанция, издадена от администрацията на списанието.

А на новите ни абонати, на които не сме изпратили първия брой, поради това, че е вече изчерпан, ще го изпратим своевременно, когато ще бъде препечатан наново.

От Редакцията.

Христов, Минчев & С-ие — Варна

1—5

Комисиона — Експедиция

за внос и износ на сурови кожи и вълна.

САСОН ПИНКАС & С-ие — ВАРНА

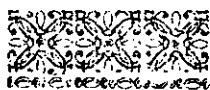
1—5

ГЛАВЕН ЕКСПЕДИТОР

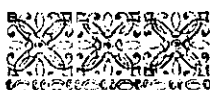
на сурови кожи от дребен рогат добитък из България.

Против „МЕТИЛЯ“ естествен сигурен цер е

„ДИСТОЛ“

СКОТОВЪДЦИ и ОВЧАРИ!
С малки разноси ще се запазите от големи вреди!

„ДИСТОЛ“ е препоръчан и предпочетен от Върховния Ветер. Съвет с решенията му № № 6 от 21.I.1922 год. и 13. от 13.II.1922 год.

Произвежда се от фабриката „ХИНОИН“ в Будапеща.

Главно представителство за България: УНГАРО-БЪЛГ. БАНКА, София.

Предпазвайте се от имитация.

2—5